

Velling sogn

A Præster

1) Hr. Morten

2) Christen [Eskildsen]

3) Oluf [Lauridsen Holm]

4) 1590 Jens Gregersen Vorgod

5) Jørgen Madsen Aulum, der blev skrøbelig og måtte afstå kaldet til

6) 1668 Jørgen Jensen Vejle, født i Vejle, g.m. [Birgitte Simonsdatter Dour], datter af Simon Dour, borgmester i Kolding. B:

a Jens Jørgensen, døbt Velling 1670

b Simon Jørgensen

7) 1675 Jeppe Nielsen Kolding, forlovet 28.5.1676 i Møgeltønder præstegård med Maren Pedersdatter Hegelund og gift 28.5.1676 i Stauning præstegård. Hun døde 14.6.1701. B:

a Niels, født 14.5.1677, døbt i Velling 21.5.1677 af Peder [Jørgensen Jelling], præst i Stauning, død 20.8.1677

b Peder, født 27.5.1678

c Niels, født 21.5.1679

d Jens, født 25.4. [år mangler]

e Magdalene, født 20.7.1682, død 24.12.1682

f Jens, født 16.12.1683

g Magdalene

h Karen, født 20.8.1689.

Andet ægteskab med Bodil Christoffersdatter Lylow, gift i Velling 26.6.1703.

Hun er født 3.3.1673. Hendes far var Christoffer Lylow, præst i Lem, der døde 11.2.1693. Hendes mor var Sidsel Pedersdatter, datter af Peder Jensen Torsted, præst i Lem og Bodil Nielsdatter. Hun blev uddannet af sin morbror student Jens Pedersen. Derefter kom hun i huset hos Christen Lange og Sofie Rostrup til Dejbjerglund, hvor hun var et års tid. 1697 kom hun til sin fætter Christoffer Lime, præst i Fjaltring, hvor hun var 1½ år. Herefter kom hun til sin anden fætter assessor Lime på Farregård [i Sporup sogn] og herefter til Søren Sevel, præst i Viborg [Domkirke] og Marie Trane, for at være hos deres 2 døtre: Marie Sevel og Margrethe Cathrine Sevel.

Hendes bror Christian Lylow blev præst i Torsted.

Efter at hendes mand døde 1708 blev hun gift 14.1.1709 med successor

8) Henrik Reutze, født 8.4.1668, Hans far var Mathias Reutze, præst i Ryslinge og provst i Gudme herred, der var søn af David Reutze, hofprædikant for fyrsten af Stettin og superintendent i Pommern. Hans mor var Helvig Henriksdatter, datter af [Henrik Christensen Ascania], præst i Bistrup på Sjælland. 1682 kom han i Odense latinskoles 4 lektie, hvor Niels Andersen Hals var rektor og Elias Eskildsen Naur var konrektor. Efter 6 år kom han i Odense Gymnasium og høje skole i 2 år. 1689 kom han på Det kongelige Akademi i København og var herefter informator hos Jens Faber, præst i Gislev i 1½ år. 1691 fik han sin eksamen på Akademiet. Herefter informator hos Johan Kleins enke i København. 20.6.1697 blev han kapellan hos sin morbror Saxo Ascanius, præst i Bodum, Ydby og Hurup. Han blev kaldet til at være skibspræst på skibet Prinds Christian i København. Herefter kapellan i Thisted og Skinnerup i Thy. 1708 blev han uden ansøgning kaldet af frue geheimerådinde af Meyercrone til Vennergård til sognepræst i Velling og ægtede formandens enke.

Han døde 15.12.1728. Hun døde 16.4.1753 i Velling enkeresidens, som hun oprettede.

9) Henrik Hornemann, kaldet 1728 og provst 1743. Epitafium med indskrift:

Herunder findes nedsat den forkrænkelige del af Henrik Hornemann, født i Næstved i Sjælland den 13. juli 1700 af ærlige forældre. Faderen Wilchen Hornemann til Fødebygård [Fodbygård i Fodby sogn på Sjælland] og handelsmand i Næstved. Moderen Mette Nielsdatter, rådmans Niels Lauridsens datter af

Aarhus. Efter at han i Ribe Katedralskole havde været hører og kantor på femte år, blev han ved Guds særdeles forsyn kaldet her til Velling menighed den 12. januar 1729, hvor han har fødet Herrens hjord i 20 år, forestået provsteembedet i Hind herred i fem år. I hans ægteskab med Cathrine Heldvad, Hr kancelliråd og amtsforvalter Lars Pedersen Heldvads datter, som varede i 19 år, har han avlet 11 levende børn, hvoraf de 6, for ved ham, er i evigheden indkaldede. De øvrige 5 børn i dette liv efter ham med deres bedrøvede moder overlevne

*Tænk min Gud på dem til det bedste
Sjælen som boede i dette jordiske hus
45 år 6 måneder blev i troen
overleveret Herren, som havde forløst den.
Og som er mægtig for igen med legemet
på hin dag at samle den.
Det er den Herre Jesus Christus.
Velling præstegård d. 9. januar 1749.
Vive, Vale, Lector, Sic vivas, ut Tibi vita
Sit Christus Lucrum, Sit Tibi, crede, mori.*

Dette epitafium er på en messingplade meget slet udstukket og på den søndre side i kirken ophængt, vest for prædikestolen, hvorunder den salige mand ligger begravet.

Hans efterladte enke blev født 9.7.1706. Hendes forældre var Lars Pedersen Heldvad, amtsforvalter over Lundenæs og Bøvling amter og Margrethe Regelsdatter og gift 17.1.1730 i hendes forældres hus i Ringkøbing. Hun døde 9.1.1766 i Velling enkeresidens. De fik 11 levende børn 3 sønner og 8 døtre, hvoraf 2 sønner og 2 døtre overlevede deres mor.

Da nu enkeresidensen var ledig blev den beboet af [Jacobine Dorthe Johansdatter Koch], enke efter [Mathias Jacobsen] Vogelius, præst [i Vorgod og Nørre Vium].

10) Christoffer Frausing, den nuværende præst, født Ribe 9.6.1720. Hans forældre var Andreas Frausing, borgmester, kontrollør og postmester i Ribe, død 27.12.1749 og Marie Groes, der døde 1735, datter af Groes, stadsbygmester i København. Andreas Frausing blev gift igen 1737 med Vibeke Terpager, der døde for nogle år siden som enke i Vordingborg, datter af Peder Terpager, doktor theol. i Ribe.

Han blev uden ansøgning kaldet 1749 af Nikolaj Heldvad til Vennergård, ordineret 23.4.1749. Han blev gift 18.9.1749 med Johanne Bruun, yngste datter af [Jørgen Bruun Krogsgaard], amtsforvalter i Riberhus amt og ejer af Krogsgård [i Tjæreborg sogn].

B Kirken

Kirken ligger ganske nær ved Fjorden mod vest i byen Kirkeby. Syd for kirken løber Venner å, der danner skel mellem Bølling og Hind herreder.

På hin side af åen ligger byen Vester Venner og byen Nørby med Vennergård. Nord for kirken ligger 5 byer: Astrup med præstegården, Kovstrup, Vesttarp, Heboltoft og Klaptoft.

Kirken er indvendig 45½ alen gange 11 alen med 2 rækker stole, et pulpitur mod vest og altertavle opsat 1619 af frue Maren Juel, enke efter Erik Rosenkrantz med inskriptionen:

Ærlige og velbyrdige frue Maren Juel til Rybjerg salig Erich Rosenkrantz har ladet denne tavle indsætte

På begge sider af tavlen står deres våben.

Alterfoden af kampesten er beklædt med træ, hvor der står:

Det tavl har Jens Laursen i Muldbjerggård ladet gøre og opsætte 158.

Oven på alterfoden ligger en stor flad kampesten hvori der hugget et hul 3¼ tomme dybt, 5 tommer langt og 3 tommer bredt med et lille stykke blytavle 3 gange 1 tomme, der var ombøjet og hæftet med 2 små stykker bly, hvori der ligger et lille karmoasinrødt stykke silkestof, der er næsten helt opløst. Ovenpå dette hul var lagt en marmorsten 5 gange 3 tommer og 1 tomme tyk.

I koret ligger en smuk sten hvorpå Christen Fastie, herre til Vennergård og hustru er udhugget i fuld figur med deres våbner.

Inskriptionen lyder:

Her ligger begravet ærlige og velbyrdige mand Christen Fastie til Vennergaard, som døde i samme sin gaard i det aar 1551 den 22. oktober med sin kære hustru ærlige og velbyrdige frue Anna Clausdatter af Nørholm,

som døde aar 15.. den ...

Gud give dem begge med alle troende en glædelig opstandelse.

Under samme sten, der burde indmures i væggen, så den ikke blev slidt af den megen gang henover den, findes en muret hvælvet begravelse med stentrappe. Den blev åbnet med kirkeejeren Hr. Opitii's tilladelse og der var foruden mange døde ben og forrådnede kister 2 blykister, der skal rumme Geheimeråd Meyercrones 2 børn, der døde i Paris. Kisterne har samme facon som et menneske med hoved og skuldre Der var ingen inskription på kisterne.

På tralværket af træ foran alteret står der:

Til Guds ære er dette tralværk med knæskammel bekostet af Bodil Lylow salig Hr. Henrik Reutze, fordum sognepræst for denne menighed, hans efterladte enke 1732.

Vest på skillerummet mellem koret og kirken hænger Thomas Fasties og frue Christence Bryskes våbner på fædrene og mødrene side 1608.

Kirken ejer en forgyldt sølvpokal, en forgyldt sølvtallerken uden inskriptioner og en forgyldt æske til messebrødene med inskription:

År MDCCXXXIV Hoc quale cum operculum ad aram supremi numinis divini in templo Velling detulet: Lillelund.

På alterklædet og messehagelen står frue Meyercrones navn: M C.

Den tidligere ejer af Vennergård ritmester Lange, har haft en proces med frue Maren Juel, Erik Rosenkrantz's enke om det øverste stolestade. Efter højesteretsdom skal det øverste stolestade på mandssiden tilhøre Vennergård som kirkens ejer og stolestadet næstefter Rybjerg, mens det øverste fruentimmer stolestade skal tilhøre Rybjerg og den næste Vennergård.

På Rybjergs stole findes Rosenkrantz og Juels våben og på Vennergårds stole ses Anders Langes og frues våben.

På prædikestolen er intet mærkværdigt at observere.

Under tårnet er der en åben begravelse med sort og hvidmalet træværk for med amtsforvalter Heldvads, frues og børn kister. Inskriptionerne er væk på grund af ælde, men på sønnen, formentlig Peder Heldvads kiste, står følgende:

*Min fod blev løs og jeg slap ud
af verdens fange-snare.
Jeg kan nu jeg beskuer Gud
min fod for glid forvare.
Igennem dødens mørke dal
jeg snart ved troen vandret.*

*Min vandring blev i ærens sal
til evig ro forandret.*

og på en messingplade på kammerråd Heldvads kiste står:

Herunder er nedlagt den forkrænkelige og jordiske del af nu i døden hos Gud salige Hr. Nikolaj Heldvad til Vennergård, fordum hans kongelige majestæts virkelige kammerråd, som var født i Ringkøbing den 11. marts MDCCIII og død på Vennergård den 8. april MDCCLV. Af et kærligt ægteskab udi XVIII år med velædle og velbyrdige frue Anne Kirstine Fridsch har han avlet VI sønner og V døtre af hvilke han har efterladt sig III sønner og IV døtre, som tillige med deres kære moder i hans støv ærer og elsker ham som en from mand og kærlig fader:

*Sov kære sjæl, sov sødt og vel
nyd nu den ro og hvile
den glæde stor i englekor
Guds børn de efterile.
Af uro træt, af dage mæt
du salig sjæl gik over
fra verdens nød i Abrahams skød,
hvor du nu rolig sover.*

På hans frues kiste står:

Herunder hviler, hvad som kunne dø af den i livet velædle og velbyrdige frue, nu i Gud salige frue Anne Kirstine Fridsch, født i Ribe den XXIII april MDCCLVI. I XVIII års ægteskab med velædle og velbyrdige Hr. Nikolaj Heldvad, hans kongelige majestæts virkelige kammerråd, herre til Vennergård og Rækkegård, som hensov i Herren den VIII april MDCCLV, har hun avlet XI børn af hvilke III sønner og IV døtre sørgelig efterlever. Den VI februar MDCCLVI er hendes legeme her nedlagt til hvile indtil det får engleliv og klarhed. Hendes gode navn og ærefulde minde lever hos os evindeligt.

*Thi dyden aldrig kan ved dødens kræfter blegne
Din rare dyd skal dig dit æreminde tegne.
Når skrift i marmor sten med tiden slides hen
da vor frue Heldvads navn med ære er igen.
Sin elskværdige velfortjente svigerinde til almindelse
Anchersen.*

I tidligere tider skal dette vers have stået over kirkedøren ud til våbenhuset:

*Skaden skvaldrer vinter og sommer
Kvindfolk sladrer hvor de kommer.*

I frue Meyercrones tid er det blevet kalket over, og nu kan man kun ane, at det har stået der.

Kirken er bygget af kvadersten, mens tårnet er af teglsten, begge med blytag. I tårnet er en god klokke med denne tekst:

Da pacem Domine in diebus nostris. Hans Stop me fecit Anno MDCIX

Den første kendte kirkeejer er Rudolf Boldevin, der meddelte skøde til geheimeråd Meyerchrone i 1707. Kirkens hartkorn er 35 tønder 1 skæppe 2 fjerdingkar og 1 album

C Kongetiende

Kongetienden samt korn- og kvægtienden har tidligere tilhørt Rysensten, men blev solgt 1720 af Ove Henrich Juel til amtsforvalter Lars Pedersen Heldvad for 1090 rigsdaler, så at konge- og kirketiende har tilhørt Vennergård siden den tid

De sogne der omgiver Velling er mod nord: Ringkøbing, Rindum og Hee, mod nordøst: Ølstrup og Nørre Brejning, mod øst: Lem, mod sydvest: Dejbjerg og mod syd-sydvest: Stavning. Mod vest-sydvest ligger Nymindegab og mod vest ligger Holmsland på den anden side af fjorden.

Præstegårdens hartkorn er 6 tønder 3 skæpper og 1 fjerdingkar

Degneboligen er tillagt 5 skæpper 2 fjerdingkar og 2 album af Velling kald, som befalet af kong Frederik III den 13. september 1651 og bekræftet af kong Christian VI den 29.6.1741.

Der hører ikke mensalgods til kaldet.

Præsten holder fredagsprædiken fra Mikkels dag til fastelavn og får 8 ørte rug herfor der erlægges af Krogsgård 1½ ort

Niels Pedersens gård i Kirkeby, nu Jens Mortensens 3 ort

Jens Justesens gård i Kovstrup 1 ort

Christen Astrup i Astrup 2 ort

Anders Thomsens i Klaptoft, nu Morten Andersens ½ ort.

Da disse steder tidligere har været næsten øde eller i meget slet forfatning, sluttede min formand Hr. Reutze en kontrakt med kancelliråd Heldvad, der i stedet betalte 6 rigsdaler og 4 mark per år, men efter Vennergårds salg 1756 ophævede den ny ejer kontrakten og Vennergårds ejer opkrævede de 8 ørte eller 10 tønder byg af de nævnte steder, som så bliver leveret til præsten.

Kaldets byrder og besværligheder:

1) En meget slet græsning, der består af nogle magre og sure kær og moser.

2) Ingen tørvegrøft, så alt ildebrændsel skal hentes hos fremmede med 2-3 mils kørsel.

3) Selv om kaldet er det ringeste i herredet, så gives dog mere gæsteri til Rysensten end noget andet kald gør, nemlig 2 rigsdaler og 1 mark.

4) Pension

a til enken madame Reutze indtil hendes død 16. april 1753

b til præsteenken provstinde Hornemann indtil hendes død 9. januar 1766:

1 tønde 1 skæppe og 2¾ fjerdingkar rug, 1 tønde 7 skæpper og 3¾ fjerdingkar byg samt penge 5 rigsdaler og 14 5/8 mark.

Der penseres hvert år af det tillagte degnebolig-jord til Ribe skole 2 tønder byg, der betales med penge efter kapitelstaksten til rektor Hansen i Ribe.

Efter kongelig befaling af 1. februar 1690 betaler kirkeejeren årligt til præsten 6 ørte byg og 4 tønder byg.

Rybjerg, som den anden privilegerede sædegård i sognet, betaler årligt 2 tønder rug og 2 tønder byg som tiende fra hovedgårdens underlagte bøndergods, men de 3 sidste præster har ikke modtaget noget.

D Sognet

Sognets hartkorn er 146 tønder 3 skæpper og 3 fjerdingkar, hvoraf præsten årligt betaler 3 skilling til consumptions- familie og folkeskat og 1 rigsdaler af stalden, i alt: 5 rigsdaler 3 mark og 8 skilling.

Velling sogn består af 8 små byer som anført under kirken og her specificeret:

Nørby, hvori Vennergård ligger

Vester Venner

disse to byer ligger i Bølling herred.

Venner å er skel mellem Bølling og Hind herreder.

Kirkeby, hvori kirken ligger

Astrup, hvori præstegården og Rybjerg ligger

Kovstrup

Vesttarp

Klaptoft

Heboltoft.

Sognets navn Velling kan muligvis stamme fra, at man der i sognet avler en stor del vår-rug, der kaldes Vårling eller Valling, og forandret til Velling.

Sognets fattige er i året 1766:

1) Niels Birks tåbelige datter

2) Niels Vibe og hustru

3) Anders Søndergaards enke i Heboltoft

4) Jørgen Jensen og Christoffer Jensen

5) Kirsten Thomaskone

6) Mette Lauridsdatter

7) Morten Sortdrøbels mor

8) Jens Madsens 2 børn i Klaptoft til deres underhold og skolegang

9) Christen Sivertsens 3 børn ligeså.

Alles ydelser er angivet.

Vennergård, en koplet herregård.

Gårdens takst er 63 tønder 2 skæpper 1 fjerdingkar og 1 album.

Underliggende bøndergods er 202 tønder 5 skæpper og 1 album, hertil lægges:

Konge korn- og kvægtiende 19 tønder

Kirke korn- og kvægtiende 35 tønder 1 skæppe 2 fjerdingkar og 2 album

tilsammen 320 tønder 1 skæppe og 1 album.

Den første ejer der kendes er Christen Fastie, der døde på Vennergård 22. oktober 1551 efter epitafiets udsagn.

Thomas Fastie og frue Christence Bryskes våben 1608 er malede på tavlen i kirken, men man ved ikke, om de har boet på Vennergård.

Den anden ejer har, så vidt man ved, været ritmester Anders Lange af slægten Lange og Schram på Brejninggård og Dejbjerglund. Anders Langes sørgefane hang i kirken, da jeg ankom, men er nu taget ned, da den var helt mørnet. Relikvierne af denne fane står endnu i koret.

Den tredje ejer var Henning Meyerchrone, der var ridder, etatsråd, stiftsbefalingsmand over Ålborg stift og amtmand over Ålborghus samt Envoi extraordinaire (Gesandt) hos kongen af Frankrig. Han modtog skøde 1. juli 1693 fra kong Christian den V, der kompletterede gården. Den blev solgt af hans enke til

Den fjerde ejer Lars Pedersen Heldvad i Ringkøbing, født i Hellevad præstegård i Holsten og skal være gift med en Regelsen, uden tvivl fra Lolland. Deres våbner findes i kirken.

Den femte ejer var Nikolaj Heldvad, virkelig kammerråd, der en kort tid har været ejer af Rækkergård i Hanning sogn, gift med Anne Kirstine Fridsch, datter af Mads Pedersen Fridsch, storkøbmand og borgmester i Ribe. Han døde 16.1.1756.

Den sjette ejer var Niels Lillelund til Rybjerg, søn af Peder Madsen Lillelund, (se under Rybjerg). Han var altså ejer af begge gårde fra august 1756 til 1. maj 1758, da han solgte begge gårde til sin fætter

Den syvende ejer, som var Thomas Lund, hvis forældre har ejet Slumstrup i Sædding sogn, som etatsråd Albertin nu bebor. Man ved ikke noget om hans familie. Gårdene blev solgt maj 1760 til

Den ottende ejer som var oberstløjtnant Rosenvinge, søn af [Jens Villumsen Rosenvinge] i Fuglevig præstegård [i Vissenbjerg sogn] på Fyn, gift med en datter af oberstløjtnant Gersdorff til Kærsgård på Fyn, der nu bor på Frøstrup i Lunde sogn. Gårdene blev solgt til

Den niende ejer, som var hofjunker Sehested, søn af oberstløjtnant Sehested på Fyn. Hofjunkeren havde tidligere ejet Timgård, der har været i slægtens eje, men solgte Timgård til Frands Linde til Pallisbjerg og købte Billesbølle på Fyn og efter salg tog han til Nyborg hos sin stedfar admiral Wessel, der endnu lever, flyttede til Fredericia og kom så til Vennergård og Rybjerg maj 1762.

Han blev gift med Edel Margrethe Gersdorff, datter af oberstløjtnant Gersdorff, ejer af Ribe Kærgård, hvor hans enke endnu lever. 1763 blev begge gårde solgt til

Den tiende ejer, som er den nuværende ejer Mathias Opitius, søn af Andreas Frederik Opitius, der først var skriverkarl i Kancelliet, derefter forvalter på Jungshoved på Sjælland, og så forvalter på Rysensten. Han blev gift i oktober 1709 med Magdalene Madsdatter, enke efter Peder [Nielsen] Vejrum, præst i [Hove sogn] i Vandfuld herred, derefter forpagtede han sædegården Damsgård ved Lemvig, ejede Lydumgård ved Varde i 16 år, kom han til sædegården Skibstedgård i Ydby sogn i Thy i 8 år, købte herregården Lergrav i Avlum sogn, hvor han døde 30. december 1745.

Sønnen Mathias Opitius er født på Lydumgård 21. marts 1724, blev sat i 5 lektie i Viborg latinskole og derefter på Akademiet i København. Han blev gift 4. marts 1751 med Gertrud Kirstine Grøn, datter af Andreas Hansen, farver i Holstebro. Han solgte Lergrav 1758 til Conrad Lundsgaard og flyttede til Holstebro, hvor hans første hustru døde 18. marts 1762. I dette ægteskab var der en søn Andreas Frederik Opitius. Han købte Vennergård og Rybjerg ved Sankt Hans tide 1763, og kom i andet ægteskab med ældste datter af oberauditør Seidelin ved mikkelsdags tider i 1764. Med hende fik han 2 døtre, hvoraf den ene døde 20 juli 1766. Opitius familie stammer fra en rådmand i Buntslau i Schlesien omkring 1629 eller noget

derefter, som far til Martin Opitz von Roberfeldt, der hædrede sin far i et bryllupsvers trykt i hans tyske poemata side 274.

Rybjerg, er tidligere blev kaldt Rydeberg eller Rydeborg. Dens takst er 17 tønder 2 skæpper og 2 fjerdingkar. Bøndergodset er 82 tønder 2 skæpper 1 fjerdingkar og 1½ album.

Gården har tilhørt Kannikerne og Kapitlet i Ribe men blev mageskiftet 1543 med Iver Juul til Astrup, efter stadfæstelse af kong Christian i et såkaldt låsebrev 1540, hvoraf slutningen gengives lige som selve mageskiftebrevet.

Et låsebrev eller stadfæstelsesbrev på et sandemands toug angående skilsmisse mellem Rybjerg, Kovstrup, Astrup og Kirkeby udgivet af kong Frederik den II den 12. oktober 1575.

Det meddeles at frue Mette Munch til Stubbergård har været ejer af Rybjerg, men kilder mangler.

Af de to stole ses Rosenkrantz og Maren Juels våbner, hvorfor man mener, at de var ejere af Rybjerg på den tid, hvad inskriptionen på altertavlen bekræfter.

Amtmand Kaas har ejet Rybjerg og anlagt en smuk have med mange frugttræer. I herredet var der kun smukke haver på Rybjerg og på Åbjerg, ejet af brorsønnen major Kaas, søn af admiral Kaas, der er bror til kommandør Kaas.

Skøde af 26. maj 1728, hvor kommandør Hans Kaas, søn af amtmand Kaas sælger til Peder Madsen Lillelund, den tidligere forpagter på Lundenæs.

Efter ham ejet af dennes søn Mads Pedersen Lillelund, men han solgte den til sin yngste bror Niels Pedersen Lillelund, der også var ejer af Landting og Nygård i Ejsing sogn og som også købte Vennergård 1656.

Mads Pedersen Lillelund købte i stedet Sindinggård i Sinding sogn

Sognets bønder har heste køer, stude, svin og får, der kan afsættes til Holsten, Sjælland og Thy, hvor der har været en del kvægsygdom, som Velling er blevet forskånet for.

Der dyrkes vinter- og vårrug, byg, havre samt ærter, der kan sælges i Ringkøbing.

Desuden avles boghvede, hamp til sække, hør, vikke, hestebønne og kartofler.

På præstegårdens agerjord avles korn i 4 år og jorden hviler kun i 2 år.

I Venner å fiskes gedder og skaller.

I fjorden fanges ål, flynder, tæder, skulder, sild, makrel, horngæver, krabber og østers.

Østersbanken, der ejes af Rysensten, bortforpagtes.

Hvis fjorden er isfri, er der en del svaner om vinteren.

Der er ingen mineraler, men der er noget ler, der er så kalkholdigt, at det kan bruges til at overglatte eller kline lertavlerne på husene i stedet for kalk. Desuden findes noget gult ler, både noget fedt og noget magert, som måtte kunne bruges til et godt teglbrænderi, men det forbydes på grund af mangel på ildebrændsel, som man skal hente 2-3- mil borte.

I sognet er der intet mærkværdigt undtagen en stor høj mod nord, der kaldes Volshøj, hvorfra man i dunkelt vejr kan se 15 kirker og i godt vejr 18 eller flere.

Til sidst kan meddeles at den største del af sognet hører under Vennergård, det øvrige til Rybjerg.

Heboltoft, en lille by med 3 beboere og en husmand hører til Voldbjerg i Hee sogn, der ejes af greve Rantzau på Fyn.

De to enestegårde

Tranmose med 7 tønder 2 skæpper 2 fjerdingkar og 2 album tilhører Sr. Rindum i Ringkøbing og er inkorporeret under Holmgård i Lem sogn

Meldgård med 3 tønder 5 skæpper 1 fjerdingkar og 2 album bebos af Niels Andersen Elkjær.

Bilag

Litra A

Et brev til præsten Christoffer Frausing fra Hr. Colding på Holmgård af 9. februar 1766.

Litra B

Fundats for et enkesæde i Velling oprettet af Bodil Lylow, enke efter Henrik Reutze, præst i Velling, konfirmeret af kong Christian VI den 17.juli 1755.

Litra C

Skøde underskrevet Leding den 5. april 1707

fra Rudolf Boldevin

til Henning Meyer crone til Vennergård i Velling sogn

på Jus Patronatus for Velling sogn.
Læst på Viborg landsting den 15. april 1707. no.50.

Litra D

Skøde underskrevet Lundbæk den 28. juni 1720
fra Ove Henrik Juul, friherre til Rysensten
til Lars Pedersen Heldvad, amtsforvalter over Lundenæs og Bøvling amter
på konge korn- og kvægtiende i Velling sogn.
Læst på Viborg landsting den 21. august 1720. no.7.

Litra E

Skøde underskrevet København den 1. juli 1693
fra kong Christian den V
til Henning Meyercrone
på hovedgården Vennergård i Velling sogn,
hvori nævnes alle bønder og deres landgilde

Litra F

Kaldsbrev fra Niels Heldvad til Vennergård
til hans svoger Christoffer Frausing
om at være præst i Velling
Underskrevet Vennergård den 12. januar 1749

Litra G

Mageskiftebrev underskrevet Fredagen efter Mariæ visitatio MDXLIII (6.7.1543)
mellem

Kannikerne og Kapitlet i Ribe, der får gods i Nørhede og Glibstrup [i Lyne sogn] i Nørre Horne herred
og Iver Juel til Astrup, der får sædegården Rybjerg i Velling sogn.